

Лейба Олена Анатоліївна,
аспірант кафедри кримінального процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: helen_ne@list.ru
ORCID 0000-0001-9416-9357

doi: 10.21564/2414–990x.135.84792
УДК 340.13; 343.1

ЗАКОНОДАВЧІ ДЕФЕКТИ: ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ІНШИХ ПРАВОВИХ ЯВИЩ

Стаття присвячена визначенню характерних ознак законодавчих дефектів з погляду потреб юридичної доктрини та прикладного правозастосування, які дають можливість виокремити вказане правове явище з-поміж інших. Законодавчі дефекти розглядаються через призму особливостей нормативної регламентації кримінальних процесуальних правовідносин. Відзначається, що дефекти законодавства є офіційним (хоча і негативним) результатом правотворчої діяльності.

Ключові слова: законодавчі дефекти; нормотворення; законодавча техніка; правова колізія; прогалина законодавства; законодавча помилка.

Лейба Е. А., аспірант кафедри уголовного процесу, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: helen_ne@list.ru ; ORCID 0000-0001-9416-9357

Законодательные дефекты: характерные признаки и отграничение от других правовых явлений

Статья посвящена определению характерных признаков законодательных дефектов с учетом потребностей юридической доктрины и прикладного правоприменения, которые дают возможность вычлнить указанное правовое явление среди других. Законодательные дефекты рассматриваются через призму особенностей нормативной регламентации уголовных процессуальных правоотношений. Отмечается, что дефекты законодательства являются официальным (хотя и негативным) результатом правотворческой деятельности.

Ключевые слова: законодательные дефекты; нормотворчество; законодательная техника; правовая коллизия; пробел законодательства; законодательная ошибка.

Постановка проблеми. Проблема дефектів законодавства не є новою для вітчизняних та зарубіжних правників ХХ-ХХІ ст. Адже з поглибленням соціальних зв'язків посилюється і вплив права в цілому на суспільні відносини. Наслідком цього стало різке зростання кількості нормативно-правових актів, які

далеко не завжди відповідають навіть основним вимогам законодавчої техніки. У багатьох випадках законодавець формує власну стратегію нормотворення на основі кількісної, а не якісної характеристики, що спричиняє збільшення законодавчого масиву без його необхідного удосконалення.

Аналіз останніх досліджень. Саме тому науковці все частіше звертають увагу на проблематику дефектів законодавства, шукають можливі шляхи їх подолання та уникнення (М. О. Власенко, М. О. Жильцов, Т. О. Коваленко, М. А. Мушинський, А. І. Ситнікова, Н. В. Сулова та ін.). Однак велика кількість наукових розробок певною мірою стала причиною того, що наразі з багатьох питань досліджуваної проблематики науковці не виробили усталеної, одноставної позиції.

Мета публікації – визначити характерні ознаки законодавчих дефектів та відмежувати останні від схожих правових феноменів.

Виклад основного матеріалу. Як сфера правовідносин сама по собі, так і форми її нормативного забезпечення характеризуються доволі вагомим різноманіттям правових феноменів. При цьому деякі з них часто складно відрізнити один від одного, хоча їх правова природа є кардинально різною, а розмежування такого роду правових явищ має принципове значення як для доктрини, так і для прикладного правозастосування. Так, наприклад, яскравою демонстрацією зазначеної тези може служити наукова дискусія щодо виокремлення такого дефекту законодавства, як правова колізія. Зокрема, поряд з науковцями, які переконують, що взаємна суперечність кількох правових норм (колізія у нормативній сфері) становить собою законодавчий недолік, який негативно впливає на правозастосування і потребує усунення [див., напр.: 1, с. 262; 2, с. 244], є вчені, які підкреслюють, що колізії це абсолютно нормальне явище для правового регулювання. Зокрема, М. О. Власенко зазначає, що не всі суперечності у праві носять негативний характер і, відповідно, є дефектами системи права. В окремих випадках суперечність (наприклад, конкуренція норм) викликана необхідністю більш точного (більш «тонкого») правового регулювання [3, с. 150]. М. О. Жильцов, розвиваючи позицію М. О. Власенка, доходить висновку, що і колізії, і дефекти – це суперечності у праві, однак дефекти – це такі суперечності, які є недоліками, а колізії – далеко не завжди є вадами законодавства, оскільки існування багатьох з них обумовлено самою структурою права, наприклад: конкуренція загальних і спеціальних норм, кодифікованого і некодифікованого нормативно-правового акта тощо [4, с. 29]. Не беручись поставити крапку над «і» у наведеній вище дискусії (вона слугувала лише демонстрацією існування проблеми відмежування дефектів законодавства від деяких схожих правових інститутів), зауважимо, що перелік таких прикладів може бути продовжено, зокрема:

– відсутність вичерпної правової регламентації того чи іншого питання в одних випадках може бути негативним явищем, яке в науці прийнято іменувати прогалиною законодавства, а в інших – результатом свідомого законодавчого кроку, спрямованого на забезпечення можливості реалізації дискреційних повноважень суб'єктом правозастосування;

– правова нерівність в одних ситуаціях є негативним явищем, що призводить до порушення засади рівності всіх перед законом, а відтак до дискримінації окремих учасників правовідносин, в інших же – може йтися про так звану «позитивну дискримінацію» – принцип, який є ознакою сучасних соціально орієнтованих правових держав та спрямований на надання тих чи інших переваг учасниками правовідносин, які є соціально незахищеними, або з інших причин перебувають в апріорі нерівному становищі з іншими суб'єктами правовідносин¹;

– відсутність чіткого й однозначного алгоритму дій або критеріїв прийняття того чи іншого рішення в одних випадках слід кваліфікувати як правову невизначеність, що є законодавчим дефектом, проте в інших – такий законодавчий підхід сприяє гнучкості правозастосування та можливості індивідуалізувати процес правозастосування, врахувавши специфіку конкретного випадку²;

– максимально деталізована і вичерпна регламентація суспільних відносин у деяких ситуаціях є об'єктивно зумовленою необхідністю, то ж засоби (унормованість певного сегменту суспільних відносин до найменших дрібниць) виправдовують мету (чіткість правового регулювання). Проте в інших випадках такий підхід порушує відомий ще з часів Римської імперії постулат *de minimis non curat lex*³ і в сучасній юридичній науці кваліфікується як «інформаційна надлишковість у текстах нормативно-правових актів» [див. детально: 6].

Зважаючи на вищевикладене, цінним не лише з позиції встановлення меж наукового дослідження дефектів законодавства, а й з погляду потреб юридичної доктрини та прикладного правозастосування буде спроба формулювання ознак,

¹ Випадки існування як негативно дискримінаційних норм, так і норм, що забезпечують позитивну дискримінацію, нескладно віднайти й у сфері нормативної регламентації кримінальних процесуальних правовідносин. Так, прикладом негативно дискримінаційної норми, яка, безперечно, є дефектом кримінального процесуального законодавства, може служити п. 17 Перехідних положень КПК, відповідно до якого особи, які на день набрання чинності цим Кодексом беруть участь у кримінальному провадженні як захисники і не мають статусу адвоката, продовжують здійснювати повноваження захисника у такому кримінальному провадженні під час досудового розслідування, а також судового провадження у судах першої, апеляційної, касаційної інстанцій та Верховному Суді України. При цьому в аналогічну ситуацію потрапляють і представники потерпілих, які не є адвокатами, але щодо останніх жодних винятків стосовно можливості продовження участі в кримінальному провадженні до його завершення не передбачено, що породжує у потерпілих потребу звертатися за захистом до судових органів (див., напр.: Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., *судова справа № 551/818/14-к [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#>). Стосовно ж позитивної дискримінації, то в кримінальному процесі її прийнято іменувати терміном «процедурна рівність», під яким розуміють законодавче встановлення переваг для окремої категорії найбільш вразливих учасників провадження (неповнолітні; особи з вадами психічного або фізичного здоров'я; особи, яким загрожує довічне позбавлення волі і т. п.). Доволі яскравим інститутом, що засвідчує підхід процедурної рівності в кримінальному процесі, є інститут сприяння захисту (*favor defensionis*).

² Кримінальним процесуальним прикладом указаному може служити закріплений сьогодні у законодавстві критерій оцінки доказів «за внутрішнім переконанням» на протигагу раніше існуючій концепції формальних доказів.

³ *De minimis non curat lex* (лат.) – Закон не займається дрібницями.

що характеризують законодавчі дефекти і дають можливість виокремити їх серед численної кількості різних правових феноменів.

Відразу зауважимо, що у ракурсі підняття цього питання на рівень наукового обговорення ми не претендуємо на новизну, оскільки ця проблема у науці вже вивчалася. Разом із тим, у даному аспекті дослідження тематики дефектів законодавства прослідковується відмічена нами на початку роботи тенденція, що полягає у відсутності єдиної наукової позиції щодо кількості і змісту ознак, які варто віднести до числа тих, що вичерпно характеризують правовий феномен законодавчого дефекту.

Аналіз як робіт науковців, присвячених ознакам законодавчих дефектів, так і позицій правників, які пропонували дефініцію останніх (дефініції ж здебільшого мають вигляд переліку виділених дослідником ознак явища), дає можливість здійснити огляд ознак законодавчого дефекту, до яких відносять: «зумовленість неправильними діями правотворчого органу, внаслідок порушення загальних засад або конкретних норм правотворення» «негативні юридичні та соціальні наслідки» [7, с. 357], «обумовленість неправомірними або помилковими діями суб'єкта нормотворення» [8, с. 197-198], «відступ від вимог законодавчої техніки, положень правової науки, логіки або граматики, що знижує якість норм права, викликає ускладнення у їх тлумаченні та реалізації у конкретних правовідносинах» [9, с. 205]. Цей перелік, безумовно, можна продовжити і, зважаючи на кількість робіт з даної тематики, він буде доволі значним за обсягом. Разом із тим, на наше переконання, у цьому ракурсі доцільніше розглянути ситуацію з більш високого, абстрактно-теоретичного рівня та оцінити здатність вказаних характеристик бути універсальними ознаками законодавчих дефектів як правового явища. У цьому аспекті досить цінною є позиція М. М. Вовленка, який зазначав, що загальним зауваженням щодо такого роду ознак законодавчого дефекту¹ є відсутність чіткості у розумінні дійсно загальних та універсальних характеристик дефекту законодавства та характеристик факультативних, що проявляються лише в окремих випадках у конкретно визначеній правовій ситуації. Наприклад, така ознака дефекту, як невідповідність вимогам правової науки, логіки або граматики не є універсальною ознакою. Правотворчі «ляпи», що епізодично зустрічаються, як правило, свідчать про непрофесійний рівень правосвідомості та правової культури їх творця і відразу привертають увагу громадськості своєю очевидністю та ілюстративністю. У більшості ж випадків помилкова правотворча діяльність як неадекватне відображення та закріплення у нормах права актуалізованих соціальних потреб, як правило, здійснюється із залученням наукових даних у сфері мови та юриспруденції. Особливо наочно це проявляється при закріпленні у законодавчому дефекті вузьковідомчих або егоїстичних інтересів. Результати такої правотворчої діяльності виглядають юридично доволі аргументовано. Окрім того, виокремлення у науковій літературі таких ознак законодавчого дефекту, як порушення правил юридичної техніки, логіки і граматики варто розглядати як особливі види

---

¹ В оригіналі автор використовує термін «правотворча помилка».

дефектів або їх безпосередні причини, але не як універсальні ознаки дефектів законодавства. У свою чергу узагальненими ознаками законодавчих дефектів М. М. Вовпенко пропонує вважати: а) віднесення законодавчих дефектів до різновидів офіційних результатів правотворчої діяльності¹; б) оціночний характер; в) соціальну шкідливість; г) створення дефектом законодавства перепон справедливої та ефективної юридичної практики; д) державно-владну констатацію помилки [див.: 10, с. 16, 20]. Зважаючи на глибину та ґрунтовність дослідження вказаного науковця, а також на вагомість (хоча подекуди і беззаперечність) наведеної ним аргументації, на наш погляд, вказані ним ознаки можуть бути прийняті за теоретичну основу у вирішенні даного питання, хоча й з певною корекцією та переосмисленням. То ж спробуємо поглянути на них під власним кутом зору, у тому числі через призму особливостей нормативної регламентації кримінальних процесуальних правовідносин, удосконаливши таким чином наведений підхід і надавши йому подальшого наукового розвитку.

Питання визнання чи невизнання законодавчих дефектів офіційним результатом правотворчої діяльності, на наше переконання, цілком залежить від особливостей праворозуміння. Не заглиблюючись у дану тематику, підкреслимо, що природне право за своєю суттю не може мати дефектів, такі вади притаманні лише праву позитивному. Саме тому ми дотримуємося думки, що дефекти права варто розглядати як певні вади (недоліки) нормативно-правових актів (дефекти законодавства). У такому ракурсі маємо підтримати позицію стосовно того, що дефекти законодавства є офіційним (хоча і негативним) результатом правотворчої діяльності.

Більш дискусійною, такою, що уможливорює низку критичних роздумів, є теза стосовно необхідності відносити «оціночний характер дефектів законодавства» до їх універсальної обов'язкової властивості. Так, беззаперечним є твердження М. М. Вовпенка, що уявлення про дефективність тієї або іншої законодавчої конструкції у суспільній та індивідуальній свідомості формується у вигляді думок, суджень, які виражають сумніви або підтвердження про цінність, корисність тих чи інших результатів правотворчої діяльності. Такі оціночні судження, що негативно оцінюють окремі норми або акти правотворчості, супроводжують реальне життя права і служать підґрунтям для остаточного виявлення та усунення дефектів. Слід також мати на увазі, що оціночний характер правотворчих помилок обумовлений суперечностями людських інтересів, що регулюються нормами права, а звідси й можливістю різних суб'єктів упереджено ставитися до процесів і результатів нормативного регулювання [10, с. 16-17]. Погоджуючись з автором, все ж маємо зазначити, що така властивість, як «оціночний характер дефекту законодавства» характеризує не стільки сам дефект, скільки формування уявлень про нього у людській свідомості. Якщо ж виходити з того, що оціночний характер є обов'язковою універсальною властивістю самого дефекту законодавства, то це неминуче призведе до висновку про те,

¹ Автор не виділяє дану ознаку окремо, але вказує на неї поряд із іншими у запропонованій дефініції.

що дефект законодавства є суто суб'єктивним явищем, існування якого цілком залежить від людської свідомості. Продовження логічного ланцюга міркувань підштовхне до умовиводу про існування законодавчого дефекту виключно за умови, що він став результатом осмислення. Однак дефекти законодавства є об'єктивно існуючим явищем, виявити які, безумовно, можна лише на підставі оцінювання ситуації, але на факт існування самого дефекту така оцінка не впливає. Окрім вказаного, «оціночний характер», будучи характеристикою законодавчого дефекту з позиції гносеології, не має прикладного значення, оскільки не дає можливості відмежовувати законодавчі дефекти від схожих правових явищ (понад те, по суті, заперечує таку можливість, закладаючи в основу визначення поняття винятково суб'єктивний критерій).

Також навряд чи можна погодитися із пропозицією відносити до числа універсальних ознак законодавчого дефекту обов'язковість державно-владної констатації помилки. Законодавчий дефект може існувати роками, долатися з використанням різного роду прийомів, без втручання офіційних правотворчих органів¹. Історичним прикладом такого роду ситуації може бути проблема допуску фахівців у галузі права до здійснення захисту в кримінальному процесі. Так, створивши у 2000 р. норму, відповідно до якої як захисники в кримінальному процесі допускаються фахівці у галузі права [див.: 11], Конституційний Суд України (далі – КСУ) одночасно породив доволі вагому прогалину в законодавстві, оскільки не роз'яснив, кого варто вважати такими фахівцями. У подальшому Верховний Суд України в порядку рекомендації (але не державно-владної констатації помилки) вказав, що при вирішенні питання про наявність у фахівців у галузі права повноважень на здійснення захисту в кримінальній справі належить також з'ясувати, яким саме законом їм надано право брати участь у кримінальному судочинстві як захисникам, а також зазначив, що слід визнати правильною практику тих судів, які за відсутності спеціального закону (а такого закону на той час не існувало, власне, як і не існує зараз. – *О. Л.*) не допускають таких фахівців до здійснення захисту в кримінальних справах [12]. Тобто, як бачимо, прогалина існувала, вона визнавалася навіть вищими судовими інстанціями, але без констатації помилковості рішення КСУ. Понад те, де-юре вказана проблема зберігається й на сьогодні. Річ у тім, що рішення КСУ 2000 р. у справі Г. І. Солдатова зберігає свою чинність, як і розтлумачена ним ч. 1 ст. 59 Конституції України. Указане у свою чергу породжує новий (цілком очевидний, але знову ж таки не констатований державно-владним суб'єктом) дефект законодавства – колізію між зазначеним рішенням КСУ та положеннями чинного КПК у частині встановлення монополії адвокатів на здійснення захисту в кримінальному провадженні. То ж, на наш погляд, державно-владна констатація дефекту законодавства є офіційним

---

¹ По суті заперечуючи своє ж твердження, М. М. Вопленко у цитованій праці [10, с. 18] вказує, що правотворча помилка, на жаль, то того часу поки вона офіційно державно-владним рішенням не буде констатована і усунута компетентним органом держави, вимагає від суб'єктів безумовного виконання саме тієї вимоги, яка полягає у цій помилці.

формалізованим критерієм законодавчої помилки, але навряд чи може вважатися її обов'язковою ознакою.

Висновки. Отже, єдиними дійсно універсальними та обов'язковими ознаками дефекту законодавства, які дають можливість відрізнити його від схожих правових феноменів, є його соціальна шкідливість і зниження ефективності правозастосовної діяльності та рівня захищеності прав, свобод і законних інтересів учасників правовідносин. Тут слід підтримати М. М. Вопленка та інших дослідників у тому, що законодавчий дефект підриває або деформує ефективність довгострокового соціального регулювання, сприяє недосягненню стратегічних цілей суспільного розвитку, при реалізації положень закону на практиці породжує несправедливість та соціальне напруження, тягне за собою інші негативні суспільно-політичні, економічні, фінансові наслідки, знижує рівень гарантій прав та інтересів особи, ефективність правозастосовної діяльності [див.: 10, с. 17-18; 13, с. 18].

Тож взявши за основу підхід, запропонований М. М. Вопленком, та врахувавши вищенаведені міркування щодо його слабких та сильних сторін, визначимо дефект законодавства як офіційний результат правотворчої діяльності (бездіяльності¹), який у процесі його реалізації призводить до соціально шкідливих наслідків і фактом свого існування знижує ефективність правозастосовної діяльності та рівень захищеності прав, свобод і законних інтересів учасників правовідносин.

Список літератури:

1. Коваленко Т. О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні і: монографія / Т. О. Коваленко. – Київ : ВПЦ «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
2. Навроцька В. В. Взаємозв'язки та колізії норм Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України / В. В. Навроцька // Науковий вісник Львівського держ. ун-ту внутрішніх справ. – 2016. – № 1. – С. 243–256.
3. Власенко Н. А. Язык права / Н. А. Власенко. – Иркутск : Вост.-Сиб. изд. компания, 1997. – 176 с.
4. Жильцов М. А. Дефекты трудового права и способы их преодоления : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / М. А. Жильцов. – Екатеринбург, 2011. 459 с.
5. Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., судова справа № 551/818/14-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#>.
6. Лупандина О. А. Информационная избыточность в текстах нормативно-правовых актов : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01/ О. А. Лупандина. – Ростов-на-Дону, 2001. – 157 с.
7. Баранов В. М. Истинность норм советского права / В. М. Баранов. – Саратов : изд-во Саратов. ун-та, 1989. – 398 с.
8. Лисюткин А. Б. Юридическое значение категории «ошибка»: теоретико-методологический аспект / А. Б. Лисюткин. – Саратов : изд-во Саратов. гос. акад. права, 2001. – 347 с.
9. Сырых В. М. Логическое основание общей теории права : в 3 т. Т. 2 / В. М. Сырых. – Москва : Юстицинформ, 2004. – 559 с.

¹ Нерідко виникають ситуації, коли бездіяльність правотворчих органів спричиняє нормативні прогалини у результаті відставання законотворчості від розвитку суспільних відносин.

10. Воппенко Н. Н. Понятие и признаки правотворческой ошибки [Электронный ресурс] / Н. Н. Воппенко // Вестник ВолГУ. Серия 5: Юриспруденция. – 2010. – №1.– С. 14–22. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-priznaki-pravotvorcheskoy-oshibki>. дата обращения: 29.11.2016).

11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдато́ва Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) від 6 листопада 2000 року справа № 1-17/2000 № 13-рп/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00>.

12. Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03>.

13. Москалькова Т. Н. Законодательные ошибки: понятие, виды и пути противодействия / Т. Н. Москалькова // Правотворческие ошибки: понятие, виды, практика и техника устранения в постсоветских государствах : матер. Междунар. науч.-практ. круглого стола (29-30 мая 2008 г.) / под ред. В. М. Баранова и И. М. Мацкевича. – Москва : Проспект, 2009. – С. 17–26.

References:

1. Kovalenko, T.O. (2013). Yurydychni defekty pravovoho rehuliuвання zemelnykh vidnosyn v Ukraini. Kyiv : VPTs «Kyivskiy universytet»; Yurinkom Inter [in Ukrainian].

2. Navrotska, V.V. (2016). Vzaïmozv'язky ta kolizii norm kryminalnogo ta kryminalnogo protsesualnogo kodeksiv Ukrainy. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 1, 243-256 [in Ukrainian].

3. Vlasenko, N.A. (1997). Jazyk prava. Irkutsk : Vost.-Sib. izd. Kompanija [in Russian] .

4. Zhil'cov, M.A. (2011). Defekty trudovogo prava i sposoby ih preodolenija: *Doctor's thesis*. Ekaterinburg [in Russian].

5. Ukhvala apeliatsiinoho sudu Poltavskoi oblasti vid 27 serpnia 2014 r., sudova sprava № 551/818/14 Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#> [in Ukrainian].

6. Lupandina, O.A. (2001). Informacionnaja izbytochnost' v tekstah normativno-pravovyh aktov: *Candidate's thesis*. Rostov-na-Donu [in Russian].

7. Baranov, V. M. (1989). Istinnost' norm sovetskogo prava. Saratov: izd. Sarat. un-ta [in Russian].

8. Lisjutkin, A.B. (2001). Juridicheskoe znachenie kategorii «oshibka»: teoretiko-metodologicheskij aspekt. Saratov: izd. Sarat. gos. akad. prava [in Russian].

9. Syryh, V.M. (2004). Logicheskoe osnovanie obshhej teorii prava: vols. 1-3. Vol. 2. Moscow: Justicinform [in Russian].

10. Voplenko, N.N. (2010). Ponjatie i priznaki pravotvorcheskoj oshibki. Vestnik VolGU. Serija 5: Jurisprudencija. №1, 14-22. *Nauchnaja biblioteka KiberLeninka*. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-priznaki-pravotvorcheskoy-oshibki> [in Russian].

11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u справі за konstytutsiinym зверненням громадянина Солдато́ва Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) від 6 листопада 2000 року. Sprava N 1-17/2000 № 13-рп/2000. zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00> [in Ukrainian].

12. Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 8. [zakon2.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03>[in Ukrainian].

13. Moskal'kova, T.N. (2009). Baranova, V.M., Mackevicha, I.M. (Eds.). *Zakonodatel'nye oshibki: ponjatie, vidy i puti protivodejstvija. Pravotvorcheskie oshibki: ponjatie, vidy, praktika i tehnika ustraneniya v postsovetskih gosudarstvah: Proceedings of the Scientific and Practical Conference (29–30 maja 2008 g.)*. Moscow: Prospekt, 17–26 [in Russian].

Leiba E. A., Postgraduate Researcher of the Department of Criminal Procedure, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

Legislative flaws: characteristic features and separation from other legal phenomena

The article is devoted to defining characteristic features of legislative flaws from the point of view of the needs of legal doctrine and law enforcement application, enabling to single out specified legal phenomenon among others. Legislative flaws are considered in the light of the rule-making features of regulation of criminal legal procedural relations. It is noted that the flaws of legislation are an official (albeit negative) result of law-making activity. It is emphasized that state power statement of a legislative flaw is an official formalized criterion of legislative error, but it cannot be considered its mandatory feature. It is proved that the only universal and mandatory signs of a legislative flaw, which make it possible to separate it from similar legal phenomena, are social harm of legislative flaw, and as one of its principal manifestations, reduction of the effectiveness of law enforcement activity and level of protection of rights, freedoms and legal interests of participants of legal relationships. Taking into account the defined attributes, definition of legislative flaw is proposed as the official result of legislative activity (or inactivity), which in the process of its implementation leads to socially harmful effects and the fact of its existence reduces the efficiency of law enforcement activity and the level of protection of rights, freedoms and legitimate interests of participants of legal relations.

Keywords: legislative flaws; rule-making; legislative technology; legal collision; legislation gap; legislative error.

Надійшла до редколегії 29.10.2016 р.